

101

OBWIESZCZENIE MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia 4 lipca 1977 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 21 maja 1963 r. o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej.

1. Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 1977 r. zmieniającej ustawę o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. Nr 21, poz. 90) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 21 maja 1963 r. o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. Nr 22, poz. 114), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 30 czerwca 1970 r. zmieniającą ustawę o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. Nr 16, poz. 135), ujętych w jednolitym tekście ogłoszonym jako załącznik do obwieszczenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 1 października 1970 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 203), a także zmian wprowadzonych ustawą z dnia 30 czerwca 1977 r. zmieniającą ustawę o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. Nr 21, poz. 90), z zachowaniem ciągłej numeracji rozdziałów, artykułów, ustępów i punktów.

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst nie obejmuje następujących przepisów:

1) art. 58 i 59, art. 62 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 21 maja 1963 r. o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. Nr 22, poz. 114), jako nieaktualnych, oraz art. 63 tej ustawy w brzmieniu:

„Art. 63. Ustawa wchodzi w życie w trzy miesiące po dniu ogłoszenia.”;

2) art. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 1970 r. zmieniającej ustawę o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. Nr 16, poz. 135) w brzmieniu:

„Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;

3) art. 3 ustawy z dnia 30 czerwca 1977 r. zmieniającej ustawę o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. Nr 21, poz. 90) w brzmieniu:

„Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”

Minister Obrony Narodowej: **w z. J. Urbanowicz**

Załącznik do obwieszczenia Ministra
Obrony Narodowej z dnia 4 lipca
1977 r. (poz. 101).

USTAWA

z dnia 21 maja 1963 r.

o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 1. 1. Dyscyplina wojskowa jest to ściśle podporządkowanie się każdego żołnierza zasadom określonym w regulaminach i innych przepisach wojskowych oraz rozkazom przełożonych.

2. Podstawą dyscypliny wojskowej jest miłość Ojczyzny, wierność Narodowi, niezłomność w dotrzymywaniu przysięgi wojskowej, świadomość potrzeby jak najlepszego służenia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, poczucie osobistej odpowiedzialności za powierzony obowiązek obrony kraju, szczególna cześć i przywiązanie do symboli Państwa Polskiego i jego Sił Zbrojnych oraz szacunek i pełne zaufanie do przełożonych.

Art. 2. Żołnierz jako obywatel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej powinien wzorowo przestrzegać przepisów prawa, socjalistycznych norm współżycia społecznego, strzec interesów Państwa oraz ściśle stosować się do wymagań dyscypliny wojskowej.

Art. 3. 1. Obowiązkiem przełożonych jest utrzymywanie dyscypliny wojskowej wśród podwładnych im żołnierzy.

2. Przełożeni obowiązani są wpajać żołnierzom wartości socjalistycznej ideologii i etyki: patriotyzm i internacjonalizm, socjalistyczny stosunek do służby i pracy, poczucie odpowiedzialności społecznej oraz rozwijać odwagę i wytrwałość, uczyć zorganizowanego wzorowo działania.

3. Przełożonym przysługuje prawo stosowania środków wychowawczych niezbędnych dla utrzymania dyscypliny wojskowej.

4. Środkami wychowawczymi są w szczególności wyróżnienia i kary dyscyplinarne.

Art. 4. 1. W umacnianiu dyscypliny wojskowej oraz socjalistycznych zasad współżycia społecznego, jak również w kształtowaniu właściwej postawy ideowo-moralnej żołnierzy, współdziałają z przełożonym kolektyny żołnierskie.

2. Kolektyny żołnierskie dążą w szczególności, poprzez odpowiednie oddziaływanie wychowawcze, do zapewnienia przestrzegania przez żołnierzy porządku wojskowego i zapobiegania naruszeniom dyscypliny wojskowej.

3. Szczegółowe zadania oraz zasady i formy działania kolektywów żołnierskich określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 5. Przełożony uprawniony jest do zawieszenia żołnierza w czynnościach służbowych, jeżeli dobro służby tego wymaga.

Art. 6. 1. W razie nieposłuszeństwa lub oporu ze strony żołnierza przełożony albo starszy stopniem jest obowiązany zastosować środki niezbędne do wymuszenia posłuchu dla rozkazu, do którego wydania był uprawniony.

2. W sytuacji bojowej przełożony albo starszy stopniem ma prawo użyć broni przeciwko żołnierzowi, który odmawia posłuszeństwa, porzuca broń lub samowolnie opuszcza stanowisko, jeżeli okoliczności wymagają natychmiastowego przeciwdziałania, a inne środki nie są wystarczające.

Rozdział 2.

Udzielanie wyróżnień.

Art. 7. 1. Wyróżnień udziela się żołnierzom za dokonanie czynu świadczącego o męstwie lub odwadze, za poważne osiągnięcia w wykonywaniu zadań służbowych lub pracy społecznej oraz żołnierzom, którzy przodują w służbie, w szkoleniu bojowym i politycznym, wyróżniają się troską o mienie społeczne albo posiadają inne zasługi lub osiągnięcia.

2. Wyróżnień udziela się również jednostkom i pododdziałom wojskowym za osiągnięcia bojowe lub wysoki stopień gotowości bojowej oraz za bardzo dobre wyniki szkoleniowo-wychowawcze, a także za uzyskanie wybitnych osiągnięć w wykonywaniu innych zadań służbowych lub społecznych.

Art. 8. 1. Żołnierzom mogą być udzielane następujące wyróżnienia:

- 1) pochwała,
- 2) pochwała w rozkazie,
- 3) krótkoterminowy urlop,
- 4) nagroda rzeczowa lub pieniężna,
- 5) pismo pochwalne ze zdjęciem żołnierza na tle rozwiniętego sztandaru jednostki lub bandery wojennej,
- 6) list gratulacyjny,
- 7) dyplom uznania,
- 8) nagrodzenie bronią palną lub białą z dedykacją,
- 9) nadanie wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego żołnierza,
- 10) wpisanie nazwiska i zasług do kroniki jednostki albo do księgi zasłużonych,
- 11) wyznaczenie na wyższe stanowisko służbowe,
- 12) mianowanie na wyższy stopień wojskowy,
- 13) nadanie medalu,
- 14) wpisanie nazwiska i zasług do „Honorowej Księgi Czynów Żołnierskich”.

2. Wyróżnieniem jest także wcześniejsze skreślenie poprzednio wymierzonej kary dyscyplinarnej.

3. Jednostkom i pododdziałom wojskowym mogą być udzielane następujące wyróżnienia:

- 1) pochwała w rozkazie,
- 2) nagroda rzeczowa lub pieniężna,
- 3) dyplom uznania,
- 4) nadanie miana przodującego oddziału lub innego zaszczytnego miana,
- 5) nadanie medalu pamiątkowego.

4. Minister Obrony Narodowej może wprowadzić również inne rodzaje wyróżnień udzielanych żołnierzom oraz jednostkom i pododdziałom wojskowym.

Art. 9. 1. Niezależnie od wyróżnień udzielanych przez przełożonych mogą być przedstawiane wnioski o nadanie żołnierzom lub jednostkom wojskowym orderów lub odznaczeń w przypadkach i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

2. Nadanie orderu lub odznaczenia jest szczególnym wyróżnieniem żołnierza lub jednostki wojskowej.

Art. 10. Przepisy art. 7—9 stosuje się odpowiednio do studentów szkół wyższych odbywających wojskowe szkolenie w ramach studium wojskowego szkoły wyższej.

Art. 11. Uprawnienia poszczególnych przełożonych w zakresie udzielania wyróżnień oraz zasady i tryb ich udzielania normuje regulamin dyscyplinarny Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Rozdział 3.

Karanie dyscyplinarne.

Art. 12. 1. Każde naruszenie dyscypliny wojskowej jest przewinieniem dyscyplinarnym.

2. Za przewinienia dyscyplinarne przełożeni wymierzają żołnierzom kary dyscyplinarne, jeżeli inne środki wychowawcze nie są wystarczające.

3. W przypadkach szczególnych określonych w regulaminie dyscyplinarnym Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prawo karania dyscyplinarnego przysługuje również dowódcom nie będącym przełożonymi żołnierza.

Art. 13. Odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegają:

- 1) żołnierze w czynnej służbie wojskowej,
- 2) żołnierze, którzy nie pełnią czynnej służby wojskowej — za przewinienia dyscyplinarne popełnione w czasie noszenia umundurowania i oznak wojskowych,
- 3) studenci szkół wyższych, odbywający wojskowe szkolenie w ramach studium wojskowego szkoły wyższej — za przewinienia dyscyplinarne popełnione podczas odbywania tego szkolenia lub w związku z nim,
- 4) jeńcy wojenni i inne osoby w przypadkach i na zasadach przewidzianych w przepisach szczególnych lub w umowach międzynarodowych.

Art. 14. 1. Żołnierzom mogą być wymierzone następujące kary dyscyplinarne:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3) nagana w rozkazie,
- 4) nagana z ostrzeżeniem,
- 5) wykonywanie czynności porządkowych poza kolejnością,
- 6) zakaz opuszczania miejsca zakwaterowania przez czas określony,
- 7) pozbawienie wyróżniającego tytułu i odznaki wzorowego żołnierza,
- 8) areszt do 14 dni,
- 9) zmniejszenie lub pozbawienie urlopu okresowego przysługującego żołnierzowi zasadniczej służby wojskowej,
- 10) służba w oddziale dyscyplinarnym przez okres od jednego do trzech miesięcy,
- 11) ostrzeżenie o niepełnej przydatności na zajmowanym stanowisku służbowym,
- 12) wyznaczenie na niższe stanowisko służbowe,
- 13) ostrzeżenie o niepełnej przydatności do zawodowej służby wojskowej,
- 14) obniżenie stopnia wojskowego,
- 15) wydalenie ze służby wojskowej pełnionej w charakterze kandydata na żołnierza zawodowego,
- 16) usunięcie z zawodowej służby wojskowej,
- 17) pozbawienie posiadanego stopnia wojskowego.

2. Wykonanie kary aresztu lub kary służby w oddziale dyscyplinarnym można zawiesić na okres od dwóch do sześciu miesięcy.

3. Jeżeli żołnierz ukarany zmniejszeniem lub pozbawieniem urlopu okresowego wykaże się w ciągu co najmniej trzech miesięcy nienaganną służbą i zachowaniem, a kara ta została skreślona, dowódca jednostki może udzielić mu urlopu w wymiarze przysługującym w danym roku służby.

4. W stosunku do oficerów i chorążych w czynnej służbie wojskowej oraz podoficerów zawodowych kara obniżenia lub pozbawienia posiadanego stopnia wojskowego może być wymierzona wyłącznie na wniosek sądu honorowego.

Art. 15. 1. Za przewinienie dyscyplinarne można ukarać tylko jeden raz i wymierzyć tylko jedną karę dyscyplinarną.

2. W razie jednoczesnego karania za kilka przewinień wymierza się za te przewinienia jedną karę odpowiednio surowszą.

3. Przy wymierzaniu kary dyscyplinarnej uwzględnia się w szczególności pobudki czynu, stopień winy i wagę popełnionego przewinienia, dotychczasowe zachowanie się winnego oraz okres pełnienia służby wojskowej.

Art. 16. 1. Nie można karać dyscyplinarnie po upływie sześciu miesięcy od dnia popełnienia przewinienia dyscyplinarnego.

2. Termin określony w ust. 1 nie ma zastosowania, jeżeli:

- 1) wymierzenie kary dyscyplinarnej ma nastąpić w związku z odmową wszczęcia postępowania karnego, umorzeniem lub warunkowym umorzeniem tego postępowania albo zaniechaniem przez sąd zastosowania środków wychowawczych lub poprawczych,
- 2) przewinienie dyscyplinarne zostało ujawnione w wyniku działalności organów kontroli albo w wyniku prokuratorskiej kontroli przestrzegania prawa,
- 3) wpłynął wniosek sądu honorowego lub koleżeńkiego o wymierzenie kary dyscyplinarnej.

3. W przypadkach określonych w ust. 2 kara dyscyplinarna nie może być wymierzona po upływie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia sądu lub postanowienia prokuratora wojskowego albo od dnia przekazania dowódcy jednostki wojskowej wniosków z przeprowadzonej kontroli. Kary dyscyplinarnej nie można jednak wymierzyć po upływie trzech lat od popełnienia przewinienia.

Art. 17. Żołnierze odbywający karę służby w oddziale dyscyplinarnym, którzy szczególnie wyróżniają się w tej służbie, mogą być zwolnieni od odbycia części kary.

Art. 18. 1. Okresu odbywania kary dyscyplinarnej aresztu nie zalicza się do czasu trwania czynnej służby wojskowej, jeżeli kara ta nie została skreślona z ewidencji.

2. Do czasu trwania czynnej służby wojskowej nie zalicza się również okresu, na który żołnierz samowolnie opuścił swoją jednostkę lub wyznaczone miejsce przebywania albo przez który samowolnie poza nimi pozostawał. Jednakże okres ten można zaliczyć do czasu trwania czynnej służby wojskowej, jeżeli w późniejszym okresie żołnierz wyróżnił się wzorową służbą i kara dyscyplinarna wymierzona za to przewinienie została skreślona w drodze wyróżnienia.

Art. 19. Żołnierze podlegający zwolnieniu z czynnej służby wojskowej, którzy odbywają karę dyscyplinarną aresztu lub służby w oddziale dyscyplinarnym, nie mogą być zwolnieni z czynnej służby wojskowej w czasie odbywania kary.

Art. 20. Jeżeli względy dyscypliny wojskowej tego wymagają, można przed wymierzeniem kary dyscyplinarnej zatrzymać żołnierza naruszającego dyscyplinę wojskową i osadzić go w izbie zatrzymań na czas nie przekraczający 48 godzin.

Art. 21. Zakres stosowania kar dyscyplinarnych w zależności od charakteru służby i posiadanego przez żołnierza stopnia wojskowego, sposób wyjaśniania okoliczności i skutków popełnionego przewinienia, tryb wymierzania kar i uprawnień przełożonych oraz zasady wykonywania i skreślania kar określa regulamin dyscyplinarny Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i inne regulaminy wojskowe.

Rozdział 4.

Odowiedzialność za naruszenia honoru i godności żołnierskiej.

Art. 22. 1. Żołnierze pełniący zawodową lub okresową służbę wojskową oraz oficerowie i chorążowie odbywający ćwiczenia wojskowe ponoszą odpowiedzialność przed sądami honorowymi za czyny, które naruszają honor i godność żołnierską.

2. Sądy honorowe są wybieralne.

Art. 23. 1. Sądy honorowe orzekają na mocy przekonania opartego na swobodnej ocenie dowodów, kierując się zasadami honoru i godności żołnierskiej oraz przepisami ustawy i przepisami wydanymi na jej podstawie.

2. Przy orzekaniu członkowie sądów honorowych są niezawisli.

Art. 24. 1. Sądy honorowe wszczynają postępowanie:

- 1) na wniosek właściwego przełożonego,
- 2) z własnej inicjatywy albo na wniosek kolektywu żołnierskiego,
- 3) na wniosek sądu lub prokuratora wojskowego,
- 4) na pisemny wniosek oficera, chorążego lub podoficera albo skargę osoby cywilnej pokrzywdzonej czynem stanowiącym naruszenie honoru i godności żołnierskiej.

2. Nie można wszcząć postępowania przed sądem honorowym, jeżeli od dnia popełnienia czynu naruszającego honor i godność żołnierską upłynie okres jednego roku.

3. Jeżeli sprawa była przedmiotem postępowania karnego, postępowanie przed sądem honorowym nie może być wszczęte po upływie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia sądu lub postanowienia prokuratora wojskowego kończącego postępowanie karne. W tym przypadku termin określony w ust. 2 nie ma zastosowania.

Art. 25. 1. Jeżeli sąd honorowy nie dopatry się winy oficera, chorążego lub podoficera co do zarzucanych mu czynów, orzeka o uniewinnieniu.

2. W razie uznania, że oficer, chorąży lub podoficer jest winny zarzucanych mu czynów, sąd honorowy orzeka o winie i stosuje środki wychowawcze w postaci:

- 1) upomnienia,
- 2) nagany,
- 3) surowej nagany.

3. Jeżeli według oceny sądu honorowego środki wychowawcze wymienione w ust. 2 są niewspółmierne do wagi popełnionego czynu, sąd orzeka o winie oficera, chorążego lub podoficera i występuje do właściwego organu z wnioskiem:

- 1) o wymierzenie kary dyscyplinarnej zakazu opuszczania przez czas określony miejsca zakwaterowania,
- 2) o pozbawienie prawa sprawowania funkcji w organizacjach społecznych działających w wojsku — na okres do dwóch lat,

- 3) o wymierzenie kary dyscyplinarnej ostrzeżenia o niepełnej przydatności do zawodowej służby wojskowej, obniżenia stopnia wojskowego, usunięcia z zawodowej służby wojskowej albo pozbawienia posiadanego stopnia wojskowego żołnierza do stopnia pułkownika (komandora) włącznie,
- 4) o pozbawienie stopnia oficerskiego wyższego niż stopień pułkownika (komandora).

4. Sąd honorowy nie wydaje orzeczenia, lecz kieruje sprawę do właściwego prokuratora wojskowego celem wszczęcia postępowania karnego, jeżeli według oceny sądu czyn popełniony przez oficera, chorążego lub podoficera zawiera znamiona przestępstwa.

5. Stosując środki wychowawcze lub występując z wnioskami, o których mowa w ust. 3, sąd honorowy może zobowiązać ponadto oficera, chorążego lub podoficera do przeproszenia pokrzywdzonego, a także do naprawienia wyrządzonej szkody.

Art. 26. 1. Nadzór nad sądami honorowymi sprawuje Minister Obrony Narodowej i organy wojskowe przez niego upoważnione.

2. Nadzór, o którym mowa w ust. 1, nie może wkraczać w dziedzinę, w której członkowie sądów są niezawisli.

Art. 27. Szczegółową organizację sądów honorowych, właściwość, skład i sposób wybierania tych sądów, zasady i tryb postępowania przy rozpatrywaniu spraw i orzekaniu, zasady i tryb wnoszenia i rozpatrywania odwołań oraz wykonywania orzeczeń sądów honorowych, zakres i sposób sprawowania nadzoru nad sądami honorowymi, jak również właściwość organów wojskowych w tych sprawach określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 28. 1. Szeregowi oraz podoficerowie w czynnej służbie wojskowej nie podlegający właściwości sądów honorowych ponoszą odpowiedzialność przed sądami koleżeńskimi za czyny, które naruszają honor i godność żołnierską.

2. Sądy koleżeńskie rozpatrują ponadto sprawy postępowania żołnierzy niezgodnego z socjalistycznymi zasadami współżycia społecznego.

3. Sądy koleżeńskie mogą przeprowadzać rozmowy wychowawcze, a na zlecenie przełożonego — rozpatrywać sprawy żołnierzy naruszających dyscyplinę i porządek wojskowy.

Art. 29. 1. Sądy koleżeńskie wszczynają postępowanie:

- 1) na zlecenie przełożonego,
- 2) z inicjatywy przewodniczącego sądu koleżeńkiego,
- 3) na wniosek sądu lub prokuratora wojskowego,
- 4) na wniosek żołnierza albo skargę pokrzywdzonej osoby cywilnej.

2. Przepisy art. 22 ust. 2, art. 23 i 25 ust. 1 stosuje się odpowiednio do sądów koleżeńskich.

Art. 30. 1. W razie uznania, że żołnierz jest winny zarzucanego mu czynu, sąd koleżeński orzeka o winie i stosuje środki wychowawcze w postaci:

- 1) upomnienia,
- 2) nagany,
- 3) surowej nagany.

2. Jeżeli według oceny sądu koleżeńkiego środki wychowawcze wymienione w ust. 1 są niewspółmierne do wagi popełnionego czynu, sąd orzeka o winie żołnierza i występuje do przełożonego z wnioskiem o wymierzenie stosownej kary dyscyplinarnej.

3. Stosując środki wychowawcze lub występując z wnioskiem o wymierzenie kary dyscyplinarnej sąd koleżeński może również:

- 1) zobowiązać żołnierza do przeproszenia pokrzywdzonego, a także do naprawienia wyrządzonej szkody,

- 2) wystąpić z wnioskiem do przełożonego o wystosowanie listu do zakładu pracy, organizacji politycznej lub społecznej albo rodziny w sprawie niewłaściwego postępowania żołnierza.

Art. 31. Organizację sądów koleżeńskich, skład i sposób ich wybierania oraz zasady i tryb postępowania przed tymi sądami określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 32. W razie potrzeby przesłuchania osób cywilnych w charakterze świadków sąd honorowy i koleżeński ma prawo wzywać i przesłuchiwać te osoby na zasadach i w trybie określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego.

Rozdział 5.

Uchylenie kar dyscyplinarnych i orzeczeń sądów honorowych.

Art. 33. 1. Wymierzoną karę dyscyplinarną uchyła się w razie:

- 1) ujawnienia nowych okoliczności, które wskazują, że brak było podstaw do ukarania,
- 2) ukarania wbrew przepisom ustawy lub przepisom wydany na jej podstawie.

2. Uprawniony do uchylenia kar dyscyplinarnych jest dowódca, który karę wymierzył, i jego przełożeni.

3. Minister Obrony Narodowej może uchylić każdą karę dyscyplinarną wymierzoną żołnierzowi.

Art. 34. 1. Minister Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego upoważnione mogą w trybie nadzoru uchylić każde orzeczenie sądu honorowego. Nie dotyczy to orzeczeń, na podstawie których nastąpiło pozbawienie stopnia oficerskiego wyższego niż stopień pułkownika (komandora). Orzeczenia takie może uchylić Rada Państwa.

2. Uchylenie orzeczenia sądu honorowego na niekorzyść oficera, chorążego lub podoficera może nastąpić jedynie w razie ujawnienia nowych istotnych okoliczności nie znanych sądowi honorowemu w czasie rozpoznawania sprawy i nie później niż po upływie sześciu miesięcy od dnia wydania orzeczenia.

3. Uchylenie orzeczenia sądu honorowego, na podstawie którego nastąpiło wymierzenie kary dyscyplinarnej, powoduje uchylenie tej kary.

4. W razie uchylenia orzeczenia sądu honorowego, na podstawie którego nastąpiło pozbawienie żołnierza posiadanego stopnia wojskowego, żołnierz odzyskuje z mocy prawa utracony stopień z dniem uchylenia tego orzeczenia.

Art. 35. 1. W razie uchylenia kary dyscyplinarnej wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe, obniżenia stopnia wojskowego albo usunięcia z zawodowej służby wojskowej oraz w razie uchylenia orzeczenia sądu honorowego, w wyniku którego pozbawiono żołnierza stopnia oficerskiego, chorążego lub podoficerskiego, ulegają uchyleniu skutki, jakie spowodowało wymierzenie kary dyscyplinarnej albo pozbawienie stopnia, w zakresie ustalonym w decyzji o uchyleniu kary dyscyplinarnej lub orzeczenia sądu honorowego.

2. Zasady i tryb likwidacji skutków uchylenia innych kar dyscyplinarnych niż wymienione w ust. 1 określa regulamin dyscyplinarny Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Rozdział 6.

Kontrola przestrzegania porządku i dyscypliny poza rejonem zakwaterowania.

Art. 36. 1. Organami upoważnionymi do interweniowania wobec żołnierzy naruszających dyscyplinę albo porządek wojskowy lub publiczny poza rejonem zakwaterowania są organy porządkowe Wojskowej Służby Wew-

nętrznej i komend garnizonów, zwane w dalszym ciągu „wojskowymi organami porządkowymi”.

2. Minister Obrony Narodowej może upoważnić również inne organy wojskowe do interweniowania wobec żołnierzy w przypadkach, o których mowa w ust. 1.

3. Uprawnionymi do interweniowania w przypadkach, o których mowa w ust. 1, są także organy Milicji Obywatelskiej, Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej i ochrony kolei. Zasady oraz zakres i tryb interweniowania przez te organy określają odrębne przepisy.

Art. 37. 1. Przy wykonywaniu swych zadań wojskowe organy porządkowe mają prawo:

- 1) legitymowania, zatrzymywania i doprowadzania do właściwych organów wojskowych żołnierzy znajdujących się poza rejonem zakwaterowania w przypadkach naruszenia przez nich dyscypliny albo porządku wojskowego lub publicznego oraz do zwracania uwagi żołnierzom na postępowanie niezgodne z przepisami,
- 2) stosowania przymusu fizycznego w razie oporu przy zatrzymywaniu lub doprowadzaniu żołnierzy oraz w przypadkach, w których wojskowe organy porządkowe są uprawnione do użycia broni,
- 3) użycia broni jako środka ostatecznego, dopuszczalnego tylko wówczas, gdy inne środki przymusu są niewystarczające, i jedynie w określonych przypadkach — w celu uniemożliwienia popełnienia niebezpiecznego przestępstwa albo w celu obezwładnienia niebezpiecznego przestępcy lub udaremnienia jego ucieczki.

2. Użycie broni nie może mieć na celu pozbawienia życia i powinno następować w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której broń użyto, a zarazem bez narażania życia lub zdrowia innych osób.

Art. 38. Minister Obrony Narodowej określi zasady i tryb wykonywania przez wojskowe organy porządkowe uprawnień wymienionych w art. 37 ust. 1 oraz przypadki, w których dopuszczalne jest użycie broni przez te organy, i tryb postępowania przy użyciu broni.

Art. 39. Przez użyte w art. 36 i 37 określenie „żołnierz” rozumie się żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, a także żołnierzy, którzy nie pełnią czynnej służby wojskowej, i studentów odbywających wojskowe szkolenie w ramach studium wojskowego — w czasie noszenia przez nich umundurowania i oznak wojskowych.

Rozdział 7.

Odpowiedzialność żołnierzy za wykroczenia.

Art. 40. Żołnierze w czynnej służbie wojskowej ponoszą za wykroczenia odpowiedzialność dyscyplinarną lub przed sądami honorowymi, jeżeli przepisy niniejszego rozdziału nie stanowią inaczej.

Art. 41. 1. Organy powołane do orzekania w sprawach o wykroczenia przesyłają otrzymane wnioski o ukaranie dotyczące żołnierzy w czynnej służbie wojskowej dowódcom jednostek wojskowych, w których żołnierze pełnią służbę, lub innym organom wojskowym.

2. Wnioski o ukaranie mogą być kierowane do organów wojskowych także bezpośrednio przez zainteresowane organy, instytucje lub osoby.

Art. 42. 1. Za wykroczenia, za które stosownie do przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia lub innych przepisów szczególnych właściwe organy określone w tych przepisach mogą nakładać grzywny w drodze mandatu karnego, żołnierze w czynnej służbie wojskowej podlegają odpowiedzialności w trybie postępowania man-

datowego; kary grzywny w drodze mandatu karnego wymierzają żołnierzom te organy.

2. W razie odmowy przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczenia grzywny w terminie organ upoważniony do nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego kieruje wnioskiem o ukaranie żołnierza do organu wojskowego określonego w art. 41 ust. 1.

Art. 43. W przypadkach określonych w art. 41 i 42 ust. 2 ukaranie dyscyplinarne albo wszczęcie postępowania przed sądem honorowym nie może nastąpić po upływie terminu przedawnienia przewidzianego dla danego wykroczenia w prawie o wykroczeniach.

Art. 44. 1. Za wykroczenia popełnione przed wcieleniem do czynnej służby wojskowej żołnierze ponoszą odpowiedzialność na zasadach ogólnych.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb wykonywania kar orzeczonych za wykroczenia, o których mowa w ust. 1, jak również zasady i tryb stosowania odroczeń, przerw i ulg w wykonaniu tych kar oraz odstępowania od ich wykonania.

Art. 45. Za wykroczenia skarbowe żołnierze w czynnej służbie wojskowej ponoszą odpowiedzialność na zasadach i przed organami określonymi w przepisach karno-skarbowych.

Art. 46. 1. Za czyny, za które w myśl obowiązujących przepisów właściwe organy cywilne uprawnione są do nakładania kar porządkowych, żołnierze w czynnej służbie wojskowej ponoszą wyłącznie odpowiedzialność dyscyplinarną lub przed sądami honorowymi.

2. Środki dyscyplinarne przewidziane w ustawie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej również w przypadkach, gdy właściwe organy cywilne uprawnione są w myśl obowiązujących przepisów do stosowania grzywny w celu przymuszenia.

3. O pociągnięcie żołnierza do odpowiedzialności dyscyplinarnej lub przed sądem honorowym właściwy organ występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której żołnierz pełni służbę, lub do innego organu wojskowego.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się również w przypadkach, gdy kara porządkowa lub grzywna w celu przymuszenia zostały zastosowane przed wcieleniem żołnierza do jednostki wojskowej, a nie zostały do tego czasu wykonane.

5. Przymusowego sprowadzenia żołnierza w czynnej służbie wojskowej, w przypadkach określonych w obowiązujących przepisach, dokonują właściwe organy wojskowe na wniosek organów zarządzających sprowadzenie.

Rozdział 8.

Odpowiedzialność sędziów i prokuratorów wojskowych oraz oficerów, chorążych i podoficerów korpusu osobowego służby zdrowia.

Art. 47. Sędziowie sądów wojskowych ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną za wykroczenia i przewinienia dyscyplinarne oraz za czyny naruszające honor i godność żołnierską na zasadach określonych w ustawie o ustroju sądów wojskowych, a sędziowie Sądu Najwyższego będący oficerami zawodowymi — na zasadach określonych w ustawie o Sądzie Najwyższym.

Art. 48. Prokuratorzy wojskowi oraz oficerowie śledczy w wojskowych jednostkach organizacyjnych Prokuratury ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną za przewinienia dyscyplinarne oraz za czyny naruszające honor

i godność żołnierską, popełnione podczas lub w związku z wykonywaniem funkcji prokuratorskich (oficera śledczego) — na zasadach określonych w ustawie o Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 49. Oficerowie, chorążowie i podoficerowie korpusu osobowego służby zdrowia (lekarze, lekarze-dentyści, farmaceuci, felczerzy, pielęgniarki i inni) w czynnej służbie wojskowej ponoszą odpowiedzialność za wykroczenia zawodowe na zasadach określonych w przepisach o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia.

Art. 50. Za inne wykroczenia i przewinienia dyscyplinarne oraz za inne czyny naruszające honor i godność żołnierską, żołnierze wymienieni w art. 48 i 49 ponoszą odpowiedzialność na zasadach określonych w ustawie.

Rozdział 9.

Zawieszanie w czynnościach służbowych.

Art. 51. Żołnierza można zawiesić w czynnościach służbowych w związku z zarzutem poważnego naruszenia dyscypliny wojskowej, a zwłaszcza nadużycia uprawnień służbowych, jeżeli powstaje uzasadniona i niezwłoczna potrzeba odsunięcia go od pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku służbowym.

Art. 52. 1. Okres zawieszenia żołnierza w czynnościach służbowych nie może przekraczać jednego miesiąca.

2. Minister Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego upoważnione mogą przedłużyć okres zawieszenia żołnierza w czynnościach służbowych do trzech miesięcy.

Art. 53. Właściwy przełożony obowiązany jest uchylić niezwłocznie zawieszenie w czynnościach służbowych, gdy ustaną przyczyny uzasadniające zastosowanie zawieszenia oraz w razie upływu terminu określonego w art. 52.

Art. 54. Przepisy art. 51—53 nie naruszają uprawnień sądu lub prokuratora wojskowego do zawieszenia żołnierza w czynnościach służbowych w związku z prowadzeniem postępowania karnego.

Art. 55. Zasady i tryb zawieszania żołnierzy w czynnościach służbowych oraz uprawnienia przełożonych w tym zakresie normuje regulamin dyscyplinarny Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 56. Zawieszanie w czynnościach służbowych sędziów i prokuratorów wojskowych normują przepisy ustawy o ustroju sądów wojskowych i ustawy o Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Rozdział 10.

Zażalenia i meldunki.

Art. 57. 1. Żołnierza ma prawo wnieść zażalenie do właściwego przełożonego w razie wymierzenia mu kary nie przewidzianej w art. 14 lub kary za przewinienie, którego nie popełnił, albo naruszenia przez przełożonego uprawnień dyscyplinarnych.

2. Żołnierza może wnieść ponadto do właściwego przełożonego zażalenie w innych sprawach na postępowanie przełożonych lub innych organów wojskowych naruszające

uprawnienia, jakie przysługują żołnierzowi w związku ze służbą wojskową, albo na niedbałe, nienależyte lub przewlekłe załatwianie sprawy przez organy wojskowe.

Art. 58. Żołnierza może wnieść zażalenie tylko we własnej sprawie.

Art. 59. 1. Zażalenie wniesione przez żołnierza powinno być rozpatrzone przez właściwego przełożonego lub właściwy organ wojskowy najpóźniej w ciągu dwóch miesięcy.

2. O sposobie załatwienia zażalenia zawiadamia się wnoszącego zażalenie.

Art. 60. 1. Żołnierza może składać meldunki do przełożonych lub innych organów wojskowych.

2. Przedmiotem meldunków mogą być w szczególności sprawy niedociągnięć w działalności organów wojskowych, naruszenia praworządności, nadużyć, ochrony mienia wojskowego oraz zaspokajania potrzeb żołnierzy.

3. Meldunek może zawierać własne propozycje i wnioski żołnierza dotyczące usunięcia zauważonych niedociągnięć, nadużyć lub naruszeń.

4. W sprawach rozpatrywania meldunków przepis art. 59 stosuje się odpowiednio.

Art. 61. Zasady i tryb wnoszenia zażaleń i meldunków, właściwość organów wojskowych w tych sprawach oraz zasady i tryb postępowania przy rozpatrywaniu zażaleń i meldunków określają regulaminy i inne przepisy wojskowe.

Art. 62. W sprawach innych niż określone w art. 57—60 żołnierza ma prawo składania skarg, wniosków, środków odwoławczych i podań przewidzianych w Kodeksie postępowania administracyjnego oraz w przepisach szczególnych o postępowaniu przed organami wojskowymi.

Rozdział 11.

Przepisy końcowe.

Art. 63. Do czasu objęcia oficerów, chorążych i podoficerów korpusu osobowego służby zdrowia przepisami o odpowiedzialności zawodowej fachowych pracowników służby zdrowia ponoszą oni za wykroczenia zawodowe odpowiedzialność dyscyplinarną lub przed sądami honorowymi.

Art. 64. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wyda w wykonaniu ustawy regulamin dyscyplinarny Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 65. 1. Przewidziane w ustawie uprawnienia Ministra Obrony Narodowej i podległych mu organów wojskowych przysługują odpowiednio Ministrowi Spraw Wewnętrznych i podległym mu organom w stosunku do żołnierzy pełniących służbę w podległych mu jednostkach.

2. W sprawach określonych w art. 8 ust. 4, art. 27, art. 31, art. 36 ust. 2 i art. 38 Minister Spraw Wewnętrznych działa w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

Art. 66. Traci moc ustawa z dnia 18 stycznia 1951 r. o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. z 1951 r. Nr 6, poz. 55, z 1954 r. Nr 34, poz. 142 i z 1958 r. Nr 2, poz. 5 i Nr 36, poz. 164).